

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในคดีการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ในประเทศไทย Legal Enforcement Issues in Combating Human Trafficking Through Online Platforms in Thailand

กรรณิการ์ เพียรพล^{1*} และวรรณวิภา เมืองถ้ำ²

Kannika Pienpon^{1*} and Wanwipa Muangtham²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

²อาจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

^{1*}Master Student of Laws Sukhothai Thammathirat University

²Lecturer from the Faculty of Laws Sukhothai Thammathirat University

*Corresponding Author Email: Pp.Kannikar@gmail.com

Received: 25 October 2025 Revised: 22 November 2025 Accepted: 27 November 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ เกี่ยวกับความผิดฐานการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐสิงคโปร์ และประเทศไทยเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ 3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ และ 4. เพื่อเสนอแนะแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหากฎหมายไทยเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิจัยเอกสาร เพื่อรวบรวมข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย คำพิพากษา ตำรา บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ เอกสารการประชุม และแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่เชื่อถือได้ เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัยอย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยพบว่า 1) การนำหลักการมาวิเคราะห์และอธิบายปรากฏการณ์การค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ชี้ให้เห็นว่าปัญหาดังกล่าวมีความซับซ้อนและเกิดจากหลายปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การขาดความรู้ด้านดิจิทัล ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการแพร่กระจายของข้อมูลเท็จ ส่งผลกระทบรุนแรงต่อความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินของสังคม 2) กฎหมายการค้ามนุษย์ของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐสิงคโปร์ มีความคล้ายคลึงกันในการนิยามความผิดและลงโทษ แต่แตกต่างกันในรายละเอียด เช่น ประเทศไทยมีบทยกเว้นโทษกรณีความยากจน และเพิ่มโทษตามสถานะผู้กระทำ ขณะที่สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐสิงคโปร์เน้นเพิ่มโทษเมื่อมีการลักพาตัวหรือใช้ความรุนแรง 3) การบังคับใช้กฎหมายค้ามนุษย์ยังมีปัญหา โดยเฉพาะการตีความถ้อยคำในมาตรา 6 และ 9 การพิสูจน์ความผิดในกรณีผู้เสียหายยินยอม การจำแนกผู้สมคบ และข้อจำกัดด้านการเก็บหลักฐานดิจิทัล รวมถึงการคุ้มครองพยาน และ 4) เสนอแก้ไขกฎหมายหลักหลายฉบับเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามการค้ามนุษย์ในยุคดิจิทัล โดยเน้นการขยายความผิด ตามมาตรา 6 และ 9 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ให้ครอบคลุมการกระทำผ่านสื่อออนไลน์ รวมถึงปรับปรุงพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 เพื่อช่วยเสริมสร้างการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การค้ามนุษย์, ช่องทางออนไลน์, หลักฐานดิจิทัล

Abstract

This research consists purposes were 1. to examine concepts, theories and principles related to the offense of human trafficking through online channels 2. to compare the United States of America, the Republic of Singapore and Thai laws concerning online human trafficking 3. to analyze legal problems associated with online human trafficking and 4. to propose recommendations and solutions for improving Thai legislation on this issue. This qualitative research employed a documentary research method by collecting data from legal texts, court judgments, textbooks, academic articles, theses, conference documents and reliable online sources. The information was systematically analyzed and synthesized in relation to the research questions. The study found that 1) The application of theoretical principles to analyze and explain the phenomenon of human trafficking through online channels reveals that the issue is highly complex and stems from multiple factors. These include technological advancement, a lack of digital literacy, economic inequality and the widespread dissemination of misinformation. Collectively, these factors exert severe impacts on the security of individuals' lives, property, and overall societal stability 2) human trafficking laws in Thailand, the United States of America and the Republic of Singapore share similarities in defining offenses and penalties but differ in certain details, such as Thailand's exemption of liability in cases of poverty and increased penalties based on offender status, while the U.S. and Singapore emphasize harsher penalties in cases involving abduction or violence 3) law enforcement still faces challenges, particularly in the interpretation of Sections 6 and 9, proving offenses in cases of victim consent, identifying accomplices, limitations in digital evidence collection, and witness protection and 4) amendments to several core laws are necessary to enhance the effectiveness of combating human trafficking in the digital era, especially by expanding the scope of Sections 6 and 9 of the Anti-Human Trafficking Act B.E. 2551 (2008) to cover online offenses, and by revising the Computer-Related Offenses Act B.E. 2550 (2007) and the Witness Protection Act B.E. 2546 (2003). To help enhance the effectiveness of law enforcement, to help enhance the effectiveness of law enforcement.

Keywords: Human Trafficking, Online Channels, Digital Evidence

บทนำ

การค้ามนุษย์เป็นปัญหาระดับโลกที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมทางสังคมและสิทธิมนุษยชน ทั้งการบังคับแรงงาน การใช้แรงงานเด็ก และการค้าประเวณี (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2565) สหรัฐอเมริกาได้เผยแพร่รายงาน Trafficking in Persons (TIP Report) เพื่อประเมินความพยายามของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา โดยประเทศไทยเคยถูกจัดอยู่ใน Tier 3 แต่หลังจากมาตรการปรับปรุงของรัฐบาลไทย ประเทศไทยสามารถเลื่อนขึ้นเป็น Tier 2 ในปี 2565 อย่างไรก็ตาม ปัญหายังคงอยู่ เช่น การใช้แรงงานผิดกฎหมาย การใช้แรงงานเด็ก และความทุจริตเจ้าหน้าที่ (ลาวัญญ์ ถนัดศิลป์กุล, 2559; ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2565) รัฐบาลไทยได้ประกาศให้การค้ามนุษย์เป็นวาระแห่งชาติและดำเนินมาตรการป้องกันและปราบปรามอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยแผนยุทธศาสตร์ป้องกันการค้ามนุษย์ฉบับต่าง ๆ รวมถึงปรับปรุงพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน การดำเนินงานเหล่านี้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และรัฐธรรมนูญปี 2560 (สิริลักษณ์ วงศ์ประสิทธิ์ และคณะ, 2565) ในปัจจุบัน การค้ามนุษย์มีความซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากเทคโนโลยีและโลกออนไลน์กลายเป็นพื้นที่ที่อาชญากรสามารถหลอกลวงเหยื่อได้ง่าย โดยเฉพาะกลุ่มเจนเอเรชั่น Y, Z และ Alpha การค้ามนุษย์ออนไลน์มักเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้แรงงาน การค้าประเวณี หรือการหลอกลวงให้ทำงานต่างประเทศ (สถานทูตสหรัฐฯและสถานกงสุลในประเทศไทย, 2567) การบังคับใช้กฎหมายแม้มีความก้าวหน้า แต่การคุ้มครองผู้เสียหายยังมีข้อจำกัด เช่น การระบุผู้เสียหายไม่ครบถ้วน และความไม่เต็มใจของผู้เสียหายในการให้ข้อมูล ปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศไทยยังคงดำรงอยู่ แม้จะมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์หลายครั้ง และพยายามเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดี แต่การค้ามนุษย์ในโลกออนไลน์กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากช่องว่างของกฎหมายและข้อจำกัดในการบังคับใช้ ปัญหาการค้ามนุษย์ที่สำคัญประกอบด้วย

ปัญหาการตีความและการบังคับใช้กฎหมายในคดีการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 แม้กำหนดความผิดฐานค้ามนุษย์ การบังคับใช้แรงงาน และการสมรู้ร่วมคิดไว้อย่างชัดเจน แต่ขาดบทบัญญัติที่ระบุการใช้เทคโนโลยีหรือแพลตฟอร์มออนไลน์โดยตรง ทำให้การตีความกฎหมายในคดีที่เกิดผ่านช่องทางดิจิทัล เช่น การจัดหาเหยื่อหรือลูกค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ขาดความชัดเจนและเกิดอุปสรรคในการดำเนินคดี ปัญหาในการเก็บและตรวจสอบหลักฐานดิจิทัลหรือหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดจากคดีการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 มาตรา 26 จะกำหนดให้เก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์อย่างน้อย 90 วัน (กรณีพิเศษไม่เกิน 2 ปี) และให้พนักงานสอบสวนขอข้อมูลได้ แต่ระยะเวลาดังกล่าวอาจไม่เพียงพอ เนื่องจากข้อมูลสำคัญ เช่น ข้อความแชท อีเมล หรือโพสต์ในโซเชียลมีเดีย มักถูกลบหรือแก้ไขได้ง่าย ส่งผลให้หลักฐานดิจิทัลสูญหาย ทำให้การสืบสวนและพิสูจน์คดีเป็นไปได้ยาก ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองพยานในคดีค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 แม้ว่าเปิดช่องให้คุ้มครองพยานในคดีค้ามนุษย์ แต่ไม่มีบทบัญญัติเฉพาะสำหรับการคุ้มครองพยานหรือผู้เสียหายที่ให้ถ้อยคำในคดีออนไลน์ ขาดมาตรการป้องกันการเปิดเผยตัวตนผ่านช่องทางดิจิทัล เช่น การเปลี่ยนข้อมูลประจำตัวในระบบออนไลน์ หรือการปิดกั้นข้อมูลส่วนบุคคล ทำให้พยานหวาดกลัวการถูกข่มขู่ ติดตาม หรือเปิดโปงตัวตน จึงไม่กล้าให้ข้อมูล ส่งผลให้การรวบรวมพยานหลักฐานและประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

ดังนั้น จากปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น คือความสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายในคดีการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางที่มีการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและซับซ้อนมากขึ้น การศึกษามุ่งเน้นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดีการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ของประเทศไทย พร้อมทั้งเปรียบเทียบกับมาตรการของประเทศอื่น ๆ คือประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ เพื่อหาแนวทางที่สามารถนำมาปรับใช้ในบริบทของประเทศไทยได้อย่างเหมาะสมและครอบคลุม ไม่เพียงแต่ตัวผู้กระทำความผิด แต่ยังครอบคลุมถึงลักษณะการกระทำความผิดในโลกออนไลน์ อีกทั้งเสนอแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจน มีความครอบคลุม มีความทันสมัย และมีประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อให้การคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับความผิดฐานการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทยเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหากฎหมายไทยเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดที่เกี่ยวกับความผิดฐานการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ การค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ถือเป็นอาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบใหม่ที่มีความซับซ้อนและรุนแรงในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Transnational Organized Crime Theory ที่มองว่าอาชญากรรมประเภทนี้อาศัยเครือข่ายทางเทคโนโลยีและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (Amnesty International Thailand, 2562) การดำเนินมาตรการแก้ไขจึงต้องอาศัยหลัก “3P Principle” ได้แก่ การป้องกัน การดำเนินคดี และการคุ้มครองตามแนวทางของ Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children (United Nations, 2000) ซึ่งประเทศไทยได้นำมาปรับใช้ในการกำหนดนโยบายและการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

2. แนวคิดที่เกี่ยวกับพยานหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ หลักฐานทางดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ แต่ยังมีข้อจำกัดด้านความน่าเชื่อถือและความถูกต้อง เนื่องจากสามารถถูกแก้ไขหรือปลอมแปลงได้ง่าย (สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2566) อีกทั้งเมื่อใช้ในศาลมักอยู่ในรูปแบบสำเนาพิมพ์ ไม่ใช่ต้นฉบับ ทำให้ขาดมาตรฐานการรวบรวมและตรวจสอบ งานศึกษาของเอกสิทธิ์ ศรีสังข์ (2565) และ United Nations Office on Drugs and Crime (2022) ต่างเห็นพ้องว่าประเทศไทยควรมีแนวปฏิบัติกลางในการพิสูจน์และตรวจสอบหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและลดข้อโต้แย้งในกระบวนการยุติธรรม

3. แนวคิดที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยานในคดีค้ามนุษย์ออนไลน์ การคุ้มครองพยานเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเชิงป้องกันที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้เสียหายและพยานกล้าให้ข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่ (สัตตบงกช รัตนคช, 2560) อย่างไรก็ตาม ในคดีค้ามนุษย์ออนไลน์ พยานมักเผชิญความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ เช่น การข่มขู่ การเผยแพร่ข้อมูล

ส่วนบุคคล หรือการโจมตีทางข้อมูล ซึ่งสะท้อนปัญหาความไม่พร้อมของกลไกคุ้มครองในพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ที่ยังไม่ครอบคลุมมิติการคุกคามผ่านเทคโนโลยี นอกจากนี้ งานของเฉลิมชัย ไหลสก (2557) และสุชาติ ตระกูลเกษมสุข (2562) ชี้ว่า การปกป้องพยานในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องบูรณาการมาตรการด้าน Cyber security และ Data Protection เพื่อป้องกันการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคลและป้องกันการละเมิดตัวตนของพยานในโลกออนไลน์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **แหล่งข้อมูล** ได้แก่ การศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย กฎกระทรวง คำพิพากษา รวมถึงตำรากฎหมาย รายงานการวิจัย หนังสือ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ เอกสารการประชุมต่าง ๆ และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตในรูปแบบของเว็บไซต์ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

2. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ตัวบทกฎหมาย กฎกระทรวง คำพิพากษา รวมถึงตำรากฎหมาย รายงานการวิจัย หนังสือ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ เอกสารการประชุมต่าง ๆ และข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

3. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาศึกษาและตีความในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปข้อค้นพบและเสนอแนะแนวทางหรือมาตรการในการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษาอย่างเหมาะสม

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับความผิดฐานการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์

ผลการวิจัยพบว่า การค้ามนุษย์เป็นความผิดอาญาที่ร้ายแรงและละเมิดสิทธิมนุษยชน เนื่องจากการเอารัดเอาเปรียบบุคคลเพื่อแสวงหาประโยชน์ องค์ประกอบความผิดตามกฎหมายประกอบด้วย “การกระทำ วิธีการ และวัตถุประสงค์” ซึ่งต้องปรากฏครบถ้วนและสัมพันธ์กัน การนำช่องทางออนไลน์มาใช้ทำให้รูปแบบการกระทำความผิดซับซ้อนขึ้น และเพิ่มอุปสรรคต่อการสืบสวนสอบสวน (วุฒิ ลิขิตพลผล, ม.ป.ป., น.8-9) ความผิดดังกล่าวสอดคล้องกับ ทฤษฎีสิทธิมนุษยชน (Human Rights Theory) เพราะเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งได้รับการคุ้มครองทั้งตามรัฐธรรมนูญไทยและอนุสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ในระดับระหว่างประเทศ หลักกฎหมายได้กำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างชัดเจน เช่น พิธีสารปาเลอโรโม (Palermo Protocol) ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทที่ภาคีต้องปรับใช้ให้สอดคล้องกับกฎหมายภายในประเทศ สำหรับประเทศไทย มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม, ประมวลกฎหมายอาญา, และ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการรับมือกับการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะกรณีที่ใช้เทคโนโลยีออนไลน์ (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2562, น.4) อย่างไรก็ตาม การค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์มีลักษณะซ่อนเร้น ใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าถึงเหยื่อและลดความเสี่ยงต่อการถูกจับ

ทำให้กฎหมายต้องตีความขยายขอบเขตเพื่อครอบคลุมพฤติกรรมรูปแบบใหม่ แม้ว่าประเทศไทยมีกฎหมายเพียงพอในเชิงโครงสร้าง แต่การบังคับใช้ยังเผชิญข้อจำกัด โดยเฉพาะการพิสูจน์พยานหลักฐานดิจิทัล ซึ่งยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินคดีอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทยเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์

ผลการวิจัยพบว่า มาตรฐานระหว่างประเทศ แม้รายละเอียด เช่น นิยาม องค์ประกอบความผิด บทลงโทษ และมาตรการคุ้มครองเหยื่อจะแตกต่างกันตามบริบททางกฎหมาย สังคม และนโยบาย โดยประเทศไทยนิยามการค้ามนุษย์ใน พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ครอบคลุมการรับ ขนส่ง โอนย้าย หรือรับบุคคลโดยใช้กำลัง ชูเชื้อ ลักพาตัว ฉ้อโกง หรือหลอกลวง เพื่อแสวงหาประโยชน์ เช่น การค้าประเวณี การบังคับแรงงาน การผลิตสื่อลามก ทาส ขอตาบ การตัดอวัยวะเพื่อการค้า (สิริลักษณ์ วงศ์ประสิทธิ์ และคณะ, 2565, น.421) สหรัฐอเมริกาใน Trafficking Victims Protection Act (TVPA) แยกประเภทเป็น Sex Trafficking และ Labor trafficking เน้นวัตถุประสงค์ของการแสวงหาประโยชน์ ขณะที่สาธารณรัฐสิงคโปร์ใน Prevention of Human Trafficking Act (PHTA) เพิ่มองค์ประกอบ “การใช้ประโยชน์จากความเปราะบาง” เพื่อคุ้มครองผู้เสียหายอย่างเข้มข้น ทั้งสามประเทศใช้แนวทาง 3 องค์ประกอบ (3-Element Model) ได้แก่ การกระทำ วิธีการ และวัตถุประสงค์ ไทยและสาธารณรัฐสิงคโปร์ระบุอย่างชัดเจนในกฎหมาย ส่วนสหรัฐฯ ใช้ความยืดหยุ่นในกรณีเหยื่อเด็ก โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์วิธีการ หากวัตถุประสงค์เป็นการค้าประเวณี แสดงถึงความคุ้มครองพิเศษแก่กลุ่มเปราะบาง บทลงโทษของไทยกำหนดจำคุก 4–12 ปี ปรับ 400,000–1,200,000 บาท สำหรับบุคคลธรรมดา และปรับนิติบุคคล 1–5 ล้านบาท สหรัฐอเมริกา กำหนดจำคุกสูงสุด 20 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ขึ้นอยู่กับความร้ายแรง สาธารณรัฐสิงคโปร์จำคุกสูงสุด 10 ปี และปรับไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ ทั้งสามประเทศเพิ่มโทษหากผู้กระทำเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ หรือผู้เสียหายเป็นเด็กได้รับอันตรายร้ายแรง (เลขาธิการอาเซียน, 2568) ด้านการคุ้มครองเหยื่อ ไทยให้สถานะชั่วคราว 90 วัน พร้อมบริการด้านสุขภาพ กฎหมาย และที่พักพิง และไม่ดำเนินคดีในข้อหาหนีเข้าเมืองหรือค้าประเวณี หากเกิดจากการค้ามนุษย์ สหรัฐฯ ให้ วีซ่า T (T visa) อยู่ได้ถึง 4 ปี และสามารถขอสัญชาติได้ในอนาคต สาธารณรัฐสิงคโปร์ให้สถานะชั่วคราวร่วมกับ NGO เพื่อฟื้นฟูเหยื่อ แสดงถึงการมีส่วนร่วมของภาคสังคม ส่วนการยกเว้นโทษ ไทยอนุญาตศาลไม่ลงโทษผู้บุกรุกในกรณีความยากจนหรือเหตุอันควรปรานี ขณะที่สหรัฐฯ และสาธารณรัฐสิงคโปร์ให้ศาลใช้ดุลพินิจเป็นปัจจัยบรรเทาโทษ

3. การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น 1) ปัญหาการตีความและการบังคับใช้กฎหมายในคดีค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ เกิดจากความไม่สอดคล้องระหว่างบทบัญญัติที่ตราขึ้นบนพื้นฐานของบริบททางกายภาพกับพฤติกรรมความผิดในโลกดิจิทัล โดยเฉพาะบทบัญญัติใน มาตรา 6, 6/1, 9 ของพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ถูกออกแบบสำหรับบริบททางกายภาพ เช่น การกักขัง การใช้กำลัง หรือการยึดเอกสารสำคัญ แต่การคุกคามเหยื่อออนไลน์เกิดผ่านการข่มขู่ทางออนไลน์ การเข้าควบคุมบัญชีดิจิทัล หรือการข่มขู่เผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล ทำให้กฎหมายยังไม่รองรับโดยตรง การพิสูจน์การสมคบคิดในคดีออนไลน์ซับซ้อนขึ้น เนื่องจากการเข้ารหัสและการใช้สกุลเงินดิจิทัล นอกจากนี้ การตีความถ้อยคำสำคัญ เช่น “การกักขัง” “ใช้กำลัง” หรือ “สมคบคิด” จึงจำเป็นต้องปรับขยายให้สอดคล้องกับพฤติกรรมอาชญากรรมรูปแบบใหม่ 2) ปัญหาในการเก็บและตรวจสอบหลักฐานดิจิทัลหรือหลักฐาน

อิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดจากคดีการค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ การเก็บและตรวจสอบหลักฐานดิจิทัลตามมาตรา 26 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 การเข้าถึงข้อมูลจากผู้ให้บริการออนไลน์ ยังไม่ชัดเจน ทั้งเรื่องเขตอำนาจ การตีความคำว่า “ผู้ให้บริการ” และข้อจำกัดในการเก็บข้อมูลเกิน 90 วันโดยไม่มีกลไกตรวจสอบ ข้อจำกัดเหล่านี้ส่งผลให้การพิสูจน์ตัวผู้กระทำความผิดและการดำเนินคดีอาญาไม่เต็มประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังอาจจะเกิดพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ที่กำหนดหลักการเก็บข้อมูลเฉพาะจำเป็นและจำกัดระยะเวลา การบังคับให้เก็บข้อมูลเกินขอบเขตโดยไม่มีการตรวจสอบถือเป็นความเสี่ยงต่อสิทธิมนุษยชน 3) ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายการคุ้มครองพยานในคดีค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเฉพาะมาตรา 6 ยังมีข้อจำกัดสำคัญ เนื่องจากตาม พ.ร.บ.คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 บทบัญญัติยังออกแบบเพื่อภัยคุกคามแบบดั้งเดิม ไม่ครอบคลุมภัยออนไลน์ทันสมัย เช่น การเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว การปลอมแปลงข้อมูล หรือการใช้อบอทและโซเชียลมีเดียข่มขู่ พยานบางรายอาจไม่ตระหนักถึงความเสี่ยงของภัยคุกคามออนไลน์หรือกลัวการสูญเสียการติดต่อกับครอบครัว ทำให้การคุ้มครองยังไม่ตอบสนองต่อสถานการณ์จริง ปัญหาที่เกิดขึ้นสะท้อนว่ากฎหมายไทยยังอิงกับบริบททางกายภาพและเทคโนโลยีเก่า จำเป็นต้องมีการปรับปรุงเพื่อสอดคล้องกับ มาตรฐานสากล เช่น Palermo Protocol และแนวปฏิบัติของประเทศที่มีประสบการณ์ เช่น สหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งเน้นการคุ้มครองผู้เสียหายออนไลน์ การตีความองค์ประกอบความผิดที่ครอบคลุมพฤติกรรมดิจิทัล และการสร้างกลไกตรวจสอบอำนาจเจ้าหน้าที่อย่างเหมาะสม การปรับปรุงควรครอบคลุมทั้งการตีความถ้อยคำสำคัญ การเก็บหลักฐานดิจิทัล และการคุ้มครองพยานออนไลน์ เพื่อให้การปราบปรามค้ำมนุษย์มีประสิทธิภาพสูงสุดและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง

4. การศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหากฎหมายไทยเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์

ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหากฎหมายไทยเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น 1) ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาคดีความและการบังคับใช้กฎหมายในคดีค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ การค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ถือเป็นปัญหาที่กฎหมายไทย เช่น พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 ยังเน้นพฤติกรรมทางกายภาพ ทำให้การดำเนินคดีออนไลน์มีข้อจำกัด เช่น การหลอกลวง จัดหา หรือชักชวนเหยื่อผ่านโซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ หรือแพลตฟอร์มดิจิทัล การปรับปรุง มาตรา 6 และ 9 ให้ครอบคลุมทั้งการจัดหา ส่งต่อ หรือกักขังบุคคลในโลกออนไลน์ รวมถึงการขยายความหมายของ “ภาวะอ่อนด้อย” ให้รวมถึงปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม จะช่วยสะท้อนความเปราะบางของเหยื่อและชี้ชัดเจตนาของผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ การกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้สมคบใช้เทคโนโลยีและการล่อลวงสำหรับผู้ “กลับใจ” จะสร้างสมดุลระหว่างการลงโทษและการป้องกัน 2) ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาคดีความและตรวจสอบหลักฐานดิจิทัลหรือหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดจากคดีการค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ตามมาตรา 26 กำหนดให้เก็บข้อมูลไม่น้อยกว่า 90 วัน แต่รูปแบบอาชญากรรมออนไลน์ซับซ้อนและรวดเร็ว จึงควรปรับให้สามารถเก็บสูงสุด 2 ปีในกรณีพิเศษ พร้อมมาตรการเข้ารหัส สำหรับข้อมูล และบันทึกการเข้าถึง เพื่อสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบของผู้ให้บริการ การปรับปรุงนี้ยังต้องสอดคล้องกับ กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิและสร้างประสิทธิภาพในการสืบสวน 3) ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาคดีความการบังคับใช้กฎหมายการคุ้มครองพยานในคดีค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองพยานในคดีค้ำมนุษย์

ผ่านช่องทางออนไลน์จำเป็นต้องปรับปรุงให้ทันต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในโลกดิจิทัล พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ยังไม่ครอบคลุมภัยออนไลน์ เช่น การข่มขู่ผ่านบอท การเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว หรือการปลอมแปลงข้อมูล การแก้ไขมาตรา 6 ให้ครอบคลุมภัยคุกคามออนไลน์และอนุญาตมาตรการฉุกเฉินโดยไม่ต้องรอความยินยอมของพยาน จะช่วยป้องกันความเสียหายและอันตรายทันที พร้อมระบบตรวจสอบย้อนหลังและแจ้งพยานหลังการดำเนินการ การคุ้มครองควรครอบคลุมการจัดการข้อมูลส่วนตัว เช่น การลบหรือปิดกั้นข้อมูลออนไลน์ สอดคล้องกับสิทธิในการลืม และสร้างสมดุลระหว่างความปลอดภัยพยานกับกระบวนการยุติธรรม

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับความผิดฐานการค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ พบว่า ความผิดฐานการค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์เป็นความผิดอาญาที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นร้ายแรง มีองค์ประกอบครบถ้วนทั้งการกระทำ วิธีการ และวัตถุประสงค์ การใช้เทคโนโลยีและช่องทางออนไลน์เพิ่มความซับซ้อน ทำให้การตรวจสอบและการสืบสวนยากขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีสหิทธิมนุษยชนที่เน้นการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานทั้งตามรัฐธรรมนูญและอนุสัญญาระหว่างประเทศ กฎหมายระหว่างประเทศ เช่น Palermo Protocol กำหนดให้รัฐภาคีปรับใช้เป็นกฎหมายภายในเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ สำหรับประเทศไทย มีกฎหมายหลัก ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 ประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกทางกฎหมายในการรับมือกับอาชญากรรมดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติยังมีข้อจำกัดสำคัญ โดยเฉพาะการพิสูจน์พยานหลักฐานดิจิทัล ทำให้การตีความและบังคับใช้กฎหมายต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับพฤติกรรมอาชญากรรมยุคดิจิทัล เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและการบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทยเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ พบว่า การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายการค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ระหว่างประเทศไทย สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐสิงคโปร์ พบว่าทั้งสามประเทศมีกรอบการนิยามและการลงโทษสอดคล้องกับ Palermo Protocol ใช้โมเดล “3 องค์ประกอบ” คือ การกระทำ วิธีการ และวัตถุประสงค์ แต่มีความแตกต่างด้านนิยาม บทลงโทษ และมาตรการคุ้มครองเหยื่อ ประเทศไทยกำหนดโทษจำคุก 4-12 ปี ครอบคลุมการค้าประเวณีและแรงงานบังคับ ขณะที่สหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐสิงคโปร์ลงโทษรุนแรงกว่า และให้ความสำคัญคุ้มครองพิเศษแก่เด็กโดยไม่ต้องพิสูจน์วิธีการ ด้านการคุ้มครองเหยื่อ สหรัฐฯ มีวีซ่า T ให้สิทธิอยู่อาศัยและขอสัญชาติ สาธารณรัฐสิงคโปร์ใช้ “สถานะชั่วคราว” ร่วมกับภาคประชาสังคม ไทยให้สถานะชั่วคราว 90 วันพร้อมบริการฟื้นฟู แต่จำกัดด้านเวลาและสิทธิ นอกจากนี้ กฎหมายไทยอนุญาตให้ศาลไม่ลงโทษผู้บุกรุกกรณีความยากจน ขณะที่สหรัฐฯ และ สาธารณรัฐสิงคโปร์ใช้หลักปัจจัยบรรเทาโทษ ผลการศึกษาชี้ว่ากฎหมายไทยแม้สอดคล้องกรอบสากล แต่ยังมีช่องว่างด้านความเข้มงวดโทษ การคุ้มครองระยะยาว และการรองรับคดีออนไลน์ ซึ่งควรพิจารณาแนวทางประเทศชั้นนำเพื่อเสริมประสิทธิภาพการต่อต้านการค้ำมนุษย์ยุคดิจิทัล

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานการค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ พบว่า ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานการค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ 3 ประเด็น คือ 1) ปัญหาการตีความและการบังคับใช้กฎหมายในคดีค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 มีข้อกำหนดฉบับบริบททางกายภาพ จึงไม่ครอบคลุมพฤติกรรมออนไลน์ เช่น การข่มขู่ผ่านออนไลน์ การควบคุมบัญชีดิจิทัล การยึดข้อมูล หรือการสมคบคิด ทำให้คำสำคัญ เช่น “กักขัง” “ใช้กำลัง” “ยึดเอกสารสำคัญ” มีข้อจำกัดและเกิดช่องว่างทางกฎหมาย 2) ปัญหาในการเก็บและตรวจสอบหลักฐานดิจิทัลหรือหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดจากคดีการค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ ปัญหาในการเก็บและตรวจสอบหลักฐานดิจิทัล ตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ขาดนิยามชัดเจนของ “ผู้ให้บริการ” และ “ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์” ส่งผลให้การเข้าถึงหลักฐานมีข้อจำกัด ทั้งในเขตอำนาจศาลและความร่วมมือระหว่างประเทศ ข้อมูลที่เก็บมักจำกัดเพียง metadata และเก็บเกิน 90 วันโดยไม่มีการตรวจสอบจากศาลหรือองค์กรอิสระ จึงไม่เพียงพอต่อการพิสูจน์ตัวผู้กระทำผิดและไม่สอดคล้องกับ พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 3) ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายการคุ้มครองพยานในคดีค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ ปัญหาการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 กำหนดข้อบังคับตามภัยคุกคามแบบดั้งเดิม จึงไม่ครอบคลุมภัยจากระบบออนไลน์ เช่น การเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว การใช้บอทข่มขู่ หรือการปลอมแปลงข้อมูล การคุ้มครองยังขึ้นอยู่กับความยินยอมของพยาน ทำให้ลดความเสี่ยงได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ

4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหากฎหมายไทยเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหากฎหมายไทยเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ สามารถสรุปได้เป็น 3 ประเด็น คือ 1) ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหากฎหมายการตีความและการบังคับใช้กฎหมายในคดีค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ คือการควรปรับปรุงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 ให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้งทางกายภาพและผ่านสื่อดิจิทัล เช่น การชักชวน หลอกลวง จัดหา ส่งต่อ หรือกักขังบุคคลทางออนไลน์ พร้อมขยายความหมายของ “ภาวะอ่อนด้อย” ให้รวมปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม และปรับมาตรา 9 ให้ครอบคลุมการสมคบทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงการใช้เทคโนโลยี 2) ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาในการเก็บและตรวจสอบหลักฐานดิจิทัลหรือหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดจากคดีการค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ คือ ควรปรับปรุงมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ให้ผู้ให้บริการเก็บรักษาข้อมูลไม่น้อยกว่า 90 วัน และสามารถขยายได้สูงสุดสองปีในกรณีพิเศษ พร้อมกำหนดมาตรการความปลอดภัย การเข้ารหัส การบันทึกและติดตามการเข้าถึงข้อมูล เพื่อสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบของผู้ให้บริการ 3) ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาการบังคับใช้กฎหมายการคุ้มครองพยานในคดีค้ำมนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ คือควรปรับปรุงมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2546 ให้ครอบคลุมการคุกคามทั้งทางตรง ทางออนไลน์ และผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ กำหนดมาตรการคุ้มครองฉุกเฉินโดยไม่ต้องรอความยินยอมของพยาน พร้อมระบบตรวจสอบย้อนหลังและแจ้งพยานภายหลัง รวมถึงขยายขอบเขตการคุ้มครองให้ครอบคลุมการลอบหรือปิดกั้นข้อมูลส่วนตัวของพยานบนแพลตฟอร์มสาธารณะ

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับความผิดฐานการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ ความผิดฐานการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ เป็นการกระทำความผิดอาญาที่มีลักษณะร้ายแรงและละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างชัดเจน ทั้งนี้ การกระทำความผิดต้องประกอบด้วยองค์ประกอบครบถ้วน ทั้งในด้านการกระทำ วิธีการหรือรูปแบบการกระทำ และวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นข้อกำหนดพื้นฐานในการพิจารณาความผิดทางอาญา การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและช่องทางออนไลน์มาใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด ส่งผลให้รูปแบบของอาชญากรรมมีความซับซ้อนและยากต่อการตรวจสอบ ทำให้กระบวนการสืบสวน การรวบรวมพยานหลักฐาน และการบังคับใช้กฎหมายเผชิญอุปสรรคอย่างสำคัญ (ลาวัญญ์ รัตน์ศิลปกุล, 2559, น. 391) ความผิดฐานการค้ามนุษย์สะท้อนถึงการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐต้องคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญและพันธกรณีระหว่างประเทศ การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ไม่เพียงแต่เป็นความผิดอาญาที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม แต่ยังเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของเหยื่อในระดับร้ายแรง (สีมา สีมานันท์ และคณะ, 2562, น.680) กฎหมายระหว่างประเทศ เช่น Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children (United Nations, 2000) กำหนดให้รัฐภาคีต้องจัดทำมาตรการป้องกัน ปราบปราม และคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์ ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการเชื่อมโยงกรอบกฎหมายระหว่างประเทศเข้ากับกฎหมายภายในประเทศ สำหรับประเทศไทย การตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เป็นกลไกทางกฎหมายที่สำคัญในการรับมือกับอาชญากรรมดังกล่าว (พิชิตล พันธ์วัฒนา, 2563, น.150) อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาพบว่า การบังคับใช้กฎหมายยังเผชิญข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะประเด็นการพิสูจน์พยานหลักฐานดิจิทัล ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินคดี เนื่องจากลักษณะของการค้ามนุษย์ออนไลน์มีความซับซ้อน ซ่อนเร้น และมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบอย่างรวดเร็ว การตีความและปรับปรุงกฎหมายจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมอาชญากรรมยุคดิจิทัล การพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวน การเก็บรักษาพยานหลักฐานดิจิทัล และมาตรการคุ้มครองเหยื่ออย่างเหมาะสม จะช่วยให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์เป็นปรากฏการณ์อาชญากรรมที่เชื่อมโยงทั้งมิติทางกฎหมายและสิทธิมนุษยชน การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นความจำเป็นในการพัฒนากฎหมาย การปรับปรุงมาตรการป้องกัน การเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการสืบสวนสอบสวน และการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออย่างเป็นระบบ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกิดผลอย่างแท้จริง

2. ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทยเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ กรอบกฎหมายการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศไทย สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐสิงคโปร์ แสดงให้เห็นว่า จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ระหว่างประเทศไทย สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐสิงคโปร์ พบว่าแม้ทั้งสามประเทศจะอิงตาม Palermo Protocol ในการนิยามความผิด แต่ยังคงมีความแตกต่างในรายละเอียดขององค์ประกอบความผิด บทลงโทษ และมาตรการคุ้มครองเหยื่อ ซึ่งสะท้อนถึงบริบททางกฎหมาย วัฒนธรรม สังคม และนโยบายความมั่นคงของแต่ละประเทศ ในด้านนิยามความผิดการค้ามนุษย์ ประเทศไทยใช้โมเดล “3 ประการ” คือ การกระทำ วิธีการ และวัตถุประสงค์ ภายใต้ถ้อยคำ “รับ ขนส่ง

โอนย้าย หรือรับไว้” (นิชิตวัณย์ แชรตันนะ, 2559) ซึ่งยังครอบคลุมพฤติกรรมออนไลน์ไม่เต็มที่ ในขณะที่สหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐสิงคโปร์ใช้คำว่า “การนำพา” หรือ “การสรรหา” ซึ่งครอบคลุมการเตรียมการตั้งแต่ระยะเริ่มต้น รวมถึงกรณีใช้ ความเปราะบางของเหยื่อ เป็นวิธีการควบคุม (Ministry of Home Affairs, Singapore, 2020) แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวโน้มกฎหมายระหว่างประเทศที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองกลุ่มเสี่ยง และสามารถนำมาปรับใช้ในกฎหมายไทยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินคดีในด้านการแสวงหาประโยชน์ ทั้งสามประเทศยอมรับรูปแบบหลัก เช่น การค้าประเวณี การผลิตสื่อลามก การบังคับใช้แรงงาน และการข่มขืน แต่สหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐสิงคโปร์ยังขยายความครอบคลุมกรณีเฉพาะ เช่น การบังคับให้เด็กเป็นทาส การบังคับแต่งงาน ซึ่งสะท้อนการตระหนักถึงสิทธิเด็กและสตรี (ภรภัทร ปัญญาวิช, 2567) ทั้งนี้ ประเทศไทยสามารถตีความภายใต้ “การขูดรีดอื่น ๆ” แต่การไม่ระบุชัดอาจทำให้การพิสูจน์ความผิดยุ่งยาก ด้านองค์ประกอบความผิดและบทลงโทษ พบว่าสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐสิงคโปร์มีความยืดหยุ่นมากกว่า โดยเฉพาะกรณีเหยื่อเด็กที่ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ “วิธีการ” หากมีเจตนาเพื่อการค้าประเวณี (TVPA; PHTA) ซึ่งลดภาระพิสูจน์และสะท้อนหลักนิติธรรมที่เน้นการคุ้มครองผู้เสียหายมากกว่ารูปแบบของความผิด ส่วนบทลงโทษ ไทยกำหนดโทษจำคุก 4–12 ปี อยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐสิงคโปร์กำหนดโทษสูงสุดถึง 20 ปี และ 10 ปีพร้อมปรับตามลำดับ การกำหนดเหตุเพิ่มโทษในไทย เช่น ผู้กระทำเป็นเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้เสียหายเป็นเด็ก ยังไม่ครอบคลุมกรณีการใช้อาวุธหรือเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ สุดท้าย ใน มาตรการคุ้มครองเหยื่อ สหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐสิงคโปร์มีระบบทันสมัย ให้สถานะทางกฎหมาย พ้นฟู และเข้าถึงสัญชาติ (United Nations, 2000; Ministry of Home Affairs, Singapore, 2020) ขณะที่ไทยให้สถานะชั่วคราว 90 วัน ซึ่งอาจไม่เพียงพอสำหรับคดีซับซ้อน รวมถึงการใช้เหตุยกเว้นโทษแบบสังคมไทยอาจขัดกับหลัก “การยินยอมไม่ใช่ข้อต่อสู้” ขณะที่สหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐสิงคโปร์ใช้หลัก ปจจัยบรรเทาโทษลดโทษโดยไม่กระทบต่อความร้ายแรงของความผิดหลัก “ปัจจัยบรรเทาโทษ” แทน ซึ่งอนุญาตให้ศาลใช้ดุลพินิจในการลดโทษโดยไม่กระทบต่อหลักการลงโทษความผิดร้ายแรง

3. ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ การวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ชี้ให้เห็นว่ากฎหมายไทยยังมีช่องว่างและข้อจำกัดหลายประการ ดังนี้ 1) ปัญหาการตีความและการบังคับใช้กฎหมายในคดีค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ พบว่า บทบัญญัติใน พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เช่น มาตรา 6, 6/1 และ 9 ถูกออกแบบบนสมมติฐานของพฤติกรรมทางกายภาพ ทำให้ไม่ครอบคลุมการกระทำความผิดออนไลน์ เช่น การข่มขู่ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล การควบคุมบัญชีออนไลน์ หรือการสมคบคิดทางออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับนิชิตวัณย์ แชรตันนะ (2559) ที่ชี้ว่าการตีความคำสำคัญเช่น “กักขัง” และ “สมคบคิด” มีข้อจำกัดและเกิดช่องว่างทางกฎหมาย 2) ปัญหาในการเก็บและตรวจสอบหลักฐานดิจิทัลหรือหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดจากคดีการค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ พบว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ยังขาดความชัดเจนในนิยามสำคัญ เช่น “ผู้ให้บริการ” และ “ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์” ทำให้การเข้าถึงหลักฐานสำคัญมีข้อจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับ United Nations Office on Drugs and Crime (United Nations, 2020) ที่เน้นความจำเป็นในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อรองรับพฤติกรรมอาชญากรรมออนไลน์และการเก็บหลักฐานดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายการคุ้มครองพยานในคดีค้ามนุษย์ผ่านช่องทางออนไลน์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ยังมุ่งคุ้มครองภัยคุกคามแบบดั้งเดิม จึงไม่ครอบคลุมภัยออนไลน์

เช่น การเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว หรือการใช้บทข่มขู่ สอดคล้องกับภรภัทร ปัญญานิช (2567) สนับสนุนว่าการคุ้มครองพยานออนไลน์ต้องปรับให้ทันต่อยุคออนไลน์และลดความเสี่ยงต่อเหยื่อ

4. ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหากฎหมายไทยเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานออนไลน์ ข้อเสนอแนะทางแก้ไขกฎหมายไทยเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานออนไลน์สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับตัวของกฎหมายไทยให้ทันต่อบริบทดิจิทัลและอาชญากรรมออนไลน์ที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว คือ 1) ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาคดีความและการบังคับใช้กฎหมายในคดีคุ้มครองพยานออนไลน์ ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2551 โดยขยายความหมายของพฤติกรรมกระทำความผิดและภาวะอ่อนด้อยของเหยื่อ ครอบคลุมทั้งทางกายภาพและออนไลน์ รวมถึงการแก้ไขมาตรา 9 เพื่อครอบคลุมการสมคบทางตรงและทางอ้อม สะท้อนถึงความเข้าใจโครงสร้างอาชญากรรมออนไลน์และเครือข่ายออนไลน์ที่สนับสนุนการคุ้มครองพยาน แนวทางนี้สอดคล้องกับนิธิวัลย์ แชรรัตน์ (2559) และภรภัทร ปัญญานิช (2567) ที่เน้นการคุ้มครองผู้เสียหายและการปิดช่องว่างทางกฎหมาย 2) ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาในการเก็บและตรวจสอบหลักฐานดิจิทัลหรือหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดจากคดีการคุ้มครองพยานออนไลน์ ให้ปรับปรุงมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 โดยกำหนดให้เก็บข้อมูลไม่น้อยกว่า 90 วันและสามารถขยายได้ถึงสองปี พร้อมมาตรการเข้ารหัสและบันทึกการเข้าถึง ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานสากลด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและหลักการความโปร่งใสของกระบวนการสืบสวน (United Nations, 2000) 3) ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาคดีความและการคุ้มครองพยานในคดีคุ้มครองพยานออนไลน์ การปรับปรุงมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2546 ให้ครอบคลุมการคุกคามทางออนไลน์และเทคโนโลยีสารสนเทศ พร้อมมาตรการฉุกเฉินโดยไม่ต้องรอความยินยอมของพยาน และระบบตรวจสอบย้อนหลัง เสริมสร้าง Accountability และ Transparency รวมถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนตัวของพยานในโลกออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางสิทธิมนุษยชนสากลและแนวคิด “Right to be Forgotten”

ข้อค้นพบ หรือองค์ความรู้ใหม่

การศึกษาชี้ให้เห็นว่า ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในคดีการคุ้มครองพยานออนไลน์ในประเทศไทยมิได้เกิดจากการขาดบทบัญญัติ แต่เกิดจากความไม่สอดคล้องเชิงโครงสร้างระหว่างบทกฎหมายกับพฤติกรรมอาชญากรรมดิจิทัล ซึ่งถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ กฎหมายไทยยังยึดกรอบการกระทำทางกายภาพ ขณะที่อาชญากรรมได้เปลี่ยนรูปแบบสู่การควบคุมข้อมูล การข่มขู่ทางออนไลน์ และการสมคบคิดในโลกเสมือน ส่งผลให้เกิดช่องว่างด้านนิติวิทยาศาสตร์ดิจิทัล กระบวนการพิสูจน์เจตนา การเก็บรักษาหลักฐาน และการคุ้มครองพยาน การแก้ไขปัญหานี้จึงจำเป็นต้องอาศัยการตีความเชิงพลวัตและการปรับปรุงกฎหมายเฉพาะทางดิจิทัลควบคู่ไปกับหลักสิทธิมนุษยชนและนิติธรรม รวมทั้งการเสริมสร้างความเชี่ยวชาญด้านดิจิทัลแก่เจ้าหน้าที่รัฐและการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับประสิทธิภาพในการปราบปรามคดีการคุ้มครองพยานออนไลน์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 6 ให้สอดคล้องกับรูปแบบการค้ามนุษย์ในยุคดิจิทัล โดยเพิ่มเติมอัยการให้ครอบคลุมการกระทำผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระบบคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และสื่อสังคมออนไลน์ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการชักชวน หลอกลวง หรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคล ทั้งนี้เพื่อให้กฎหมายสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อพฤติการณ์ความผิดสมัยใหม่

1.2 ควรปรับปรุง มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้ครอบคลุมการสมคบหรือร่วมมือกระทำความผิดผ่านสื่อดิจิทัลหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ รวมถึงกำหนดโทษแก่ผู้ร่วมสมคบที่ใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนหรือแสวงหาประโยชน์จากการค้ามนุษย์ เพื่อให้สามารถดำเนินคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทอาชญากรรมไซเบอร์

1.3 ควรแก้ไข มาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเพิ่มระยะเวลาและมาตรฐานการเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ พร้อมกำหนดแนวทางด้านความมั่นคงปลอดภัย เช่น การเข้ารหัส การบันทึกการเข้าถึง และการตรวจสอบการใช้ข้อมูล เพื่อให้การสืบสวนคดีค้ามนุษย์ทางออนไลน์มีประสิทธิภาพและตรวจสอบได้

1.4 ควรปรับปรุง มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้ครอบคลุมการคุ้มครองพยานจากการคุกคามทางเทคโนโลยีหรือช่องทางออนไลน์ โดยเพิ่มมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระบบดิจิทัล และให้เจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการคุ้มครองในกรณีฉุกเฉินได้ทันที เพื่อสร้างหลักประกันด้านความปลอดภัยของพยานในคดีค้ามนุษย์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ที่เกี่ยวกับการศึกษา ข้อมูลเชิงลึก ความไม่เพียงพอของความเชี่ยวชาญเจ้าหน้าที่ หรือความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรม ที่ทำให้กฎหมายไม่ถูกใช้เต็มประสิทธิภาพ

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาแนวทางปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ การจัดทำคู่มือปฏิบัติ การประสานงานระหว่างหน่วยงาน และการใช้เทคโนโลยีในการสืบสวน เพื่อเพิ่มประสิทธิผลของกฎหมาย

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมชัย ไหลสก. (2557). *ปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ในคดีอาญา*. (วิทยานิพนธ์). สาขานิติศาสตร์การศึกษา เฉพาะกรณี คณะนิติศาสตร์ นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิชวีวัลย์ แร่ตันะ. (2559). *ปัญหากฎหมายของพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก*. (วิทยานิพนธ์). สาขากฎหมายระหว่างประเทศ คณะนิติศาสตร์ กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- พิชศาล พันธุ์วัฒนา. (2563). ความน่าเชื่อถือในการนำเอกสารอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เป็นพยานหลักฐาน. *วารสารวิชาการอาชญวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ*, 5(1), 142–161.
- ภรภัทร ปัญญานิช. (2567). การคุ้มครองผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ (Trafficking Victims Protection Act: TVPA). สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2567, จาก <https://url.in.th/cBiVw>
- ลาวัญญ์ ฤกษ์ศิลปกุล. (2559). การศึกษาวิเคราะห์และแนวทางในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในมิติกฎหมายของประเทศในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก – ตะวันตก, เหนือ – ใต้ (EWEC – NSEC – SEC). สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://researchcafe.tsri.or.th/inequality-of-men/>
- เลขาธิการอาเซียน. (2568). อนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก (ACTIP). สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2568, จาก <https://asean.org>
- วุฒิ ลิขิตพลภ. (ม.ป.ป.). *หลักสิทธิมนุษยชนกับประชาคมอาเซียน*. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2567, จาก https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1517
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2565). *หยุดการค้ามนุษย์...อีกหนึ่งโจทย์เพื่อความยั่งยืนทางธุรกิจ*. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Human-traf-FB-26-07-2022.aspx>.
- สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2567). *เอกสารประกอบการพิจารณาพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2562*. สืบค้นเมื่อ 7 สิงหาคม 2567, จาก <https://prt.parliament.go.th/server/api/core/bitstreams/bebc5a4f-558e-4fda-b35f-19575f69346b/content>
- สถานทูตสหรัฐอเมริกาและสถานกงสุลในประเทศไทย. (2567). *รายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2567: ประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://th.usembassy.gov/th/our-relationship-th/official-reports-th/2024-trafficking-persons-report-thailand-th/>.
- สัตตบงกช รัตนคช. (2560). *การพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ก่อนการส่งกลับและคืนสู่สังคม*. (วิทยานิพนธ์). คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานกิจการยุติธรรม. (2566). *พยานหลักฐานทางคดีแพ่ง และคดีอาญา*. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2567 จาก <https://shorturl.asia/dxfRo>.
- สุชาติ ตระกูลเกษมสุข. (2562). *การรับฟังพยานหลักฐานดิจิทัลในการพิจารณาดีของศาล (หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) รุ่นที่ 23)*. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.
- สิริลักษณ์ วงศ์ประสิทธิ์, ดำรงค์ ทองศรี, สุกัลยา ประจิดร และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2565). นโยบายการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศไทย. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(5), 416–430.
- สีมา สีมานนท์, เติวิช พฤษชัยปิติ, มุนินท ปานสวัสดิ์ และชัยธนภัทร ชัยะโสทธิ. (2562). สิทธิมนุษยชนกับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 7(2), 678–688.

- เอกสิทธิ์ ศรีสังข์. (2565). ข้อควรรู้เกี่ยวกับการนำพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในชั้นศาล. สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2567 จาก <https://srisunglaw.com/electeoniccevident/>.
- Amnesty International Thailand. (2562). ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2568, จาก <https://www.amnesty.or.th/our-work/hre/udhr/>.
- Ministry of Home Affairs, Singapore. (2020). *Prevention of Human Trafficking Act 2014 (No. 16 of 2014). Statutes of the Republic of Singapore*. Retrieved 10 July 2025, from <https://sso.agc.gov.sg/Act/PHTA2014>
- United Nations. (2000). *Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime*. Retrieved 2 June 2025, from <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/protocol.html>
- United Nations. (2022). *Global Report on Trafficking in Persons 2022*. Vienna: United Nations.